

Příručka k inkluzi pro MŠ Meziškolská

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
OP Praha – pól růstu ČR

Obsah

Základní údaje o škole.....	3
Předškolní vzdělávání.....	10
Děti s OMJ a český jazyk.....	16
Doporučení při práci s dětmi s OMJ	21
Doporučení na učební materiály pro žáky s OMJ.....	26
Odkazy na další služby a podporu.....	32

Základní údaje o škole

Identifikační údaje

Název: Mateřská škola Meziškolská

Adresa: Sartoriova 1/2457, 169 00, Praha 6

IČO: 63 83 43 59

Zřizovatel: Městská část Praha 6, Čs. armády 23,
160 00, Praha 6

Ředitel mateřské školy: Hana Krejčová

Zástupce ředitele: Bc. Lenka Šlemrová

Charakteristika školy

- Celková kapacita školy je 112 dětí.
- Škola je čtyřtřídní, uspořádání tříd je homogenní.
 - První třída Delfínci je určena pro děti nejmladší (zpravidla od 3 do 4 let)
 - Druhá třída Žabičky je pro děti ve věku 4 až 5 let.
 - Třetí třída Berušky je pro děti ve věku 4,5 až 6 let.
 - Čtvrtá třída Motýlci je navštěvována pouze dětmi předškolního věku, včetně dětí s odkladem školní docházky.

Prostorové možnosti školy

- ☐ Mateřská škola se nachází v lokalitě s dostatkem zeleně.
- ☐ Okolí školy poskytuje dostatek prostoru pro vycházky.
- ☐ Škola je umístěna v dvoupodlažní budově obklopené zahradou.
- ☐ V budově jsou umístěny čtyři třídy. Kapacita každé třídy je 28 dětí.

Pedagogický sbor

 Složení personálu školky je zpravidla následující:

- 10 pedagogů
- 1 asistentka pedagoga
- 1 školní speciální pedagog
- 2 kuchařky, 1 školnice, 2 uklízečky a účetní

Vedení školy vytváří podmínky pro další vzdělávání pedagogů.

Charakteristika vzdělávacího programu školy

- ☐ Mateřská škola Meziškolská realizuje vlastní vzdělávací program SVĚT SE TOČÍ KOLEM NÁS .
- ☐ Program je inspirován učebními texty BAREVNÉ KAMÍNKY a programem „Začít spolu“.
- ☐ Program vychází z myšlenky, že aby se dítě mohlo zdravě rozvíjet, musí se cítit bezpečně a spokojeně. Jeho svět mu musí být známý a srozumitelný.
- ☐ Plánování vzdělávacích činností dětí je vázáno k integrovaným tematickým blokům. Integrované bloky jsou vázány k určitému tématu, které je obsahově blízké ročnímu období, ale zároveň vychází z prostředí, ve kterém děti žijí.

Žáci s OMJ

- Žáci s OMJ jsou zastoupeni ve všech čtyřech třídách mateřské školy.
- Pedagogové pracují s žáky z Ruska, Ukrajiny, Vietnamu, s žáky hovořícími arabským jazykem a s žáky z členských zemí Evropské unie.
- Situace, které pedagogové označují jako problematické:
 - děti s OMJ někdy odmítají mluvit, ale na pokyny reagují
 - otázka systematizace výuky českého jazyka pro děti s OMJ v MŠ
 - děti pravidelně odmítají účastnit se některých společných aktivit (například zpívání)
 - problém s pravidelností docházky některých dětí s OMJ
 - problematická komunikace s rodiči dětí s OMJ
 - doporučení na studijní materiály pro práci s žáky s OMJ

Předškolní vzdělávání

Pro koho je předškolní vzdělávání povinné?

- Povinné předškolní vzdělávání zavádí v ustanovení § 34a novela školského zákona (č.561/2016Sb.), vydaná pod číslem 178/2016Sb.
- Povinné předškolní vzdělávání se týká
 - občanů ČR
 - občanů jiného členského státu EU, kteří na území ČR pobývají déle než 90 dnů
 - jiných cizinců, kteří jsou oprávněni pobývat na území ČR trvale nebo přechodně po dobu delší než 90 dnů
 - účastníků řízení o udělení mezinárodní ochrany.

Odklad školní docházky

- ❏ K odkladu školní docházky dochází v případě, kdy ředitel základní školy odloží začátek povinné školní docházky na žádost zákonných zástupců dítěte.
- ❏ Tato písemná žádost musí být doložena doporučením školského poradenského zařízení a odborného lékaře nebo klinického logopeda.
- ❏ Nástup do školy může být odložen maximálně do 8 let věku dítěte.

Odklad u žáků s OMJ

- Dětem s OMJ je doporučován odklad školní docházky nejčastěji z důvodu nedostatečné znalosti českého jazyka.
- Můžeme se setkat s negativní reakcí rodičů dítěte s OMJ.
- Důvodem je často to, že v řadě zemí neexistují školská poradenská zařízení ani odklad školní docházky, proto je nutné rodičům důkladně vysvětlit nejen celkové fungování našeho školského systému, ale také podrobný postup, jak OŠD vyřídit.
- Rodiče cizinci potřebují jasné, stručné a přehledné instrukce, ideálně v jejich rodném jazyce.

Odklad u žáků s OMJ v mateřské škole

- ❏ Rodiče mohou nechat dítě s OMJ na OŠD v mateřské škole. V takovém případě poskytnou rozhodnutí o OŠD mateřské škole, která na jeho základě drží dítěti místo i pro příští školní rok.
- ❏ MŠ vypracuje individuální vzdělávací plán pro děti s OŠD a zaměřuje se na rozvoj potřebných oblastí takovým způsobem, aby se potřebné dovednosti a schopnosti rozvinuly a umožnily dítěti plynulý přechod do ZŠ.
- ❏ Výhodou toho, když dítě zůstane v MŠ je stabilní prostředí a známý kolektiv dětí a pedagogů.

Odklad u žáků s OMJ v přípravné třídě

- ❑ Dítě může (pokud tato možnost existuje) nastoupit do přípravné třídy ZŠ.
- ❑ Výhody vzdělávání v přípravné třídě jsou zejména v menším kolektivu žáků, maximální počet dětí v jedné třídě je 15.
- ❑ Pedagog má tak možnost věnovat dětem individuální přístup, což je zejména pro děti s OMJ a jejich výuku češtiny velice užitečné.
- ❑ Další výhodou je intenzivnější příprava než v MŠ, protože počet vyučovacích hodin v přípravné třídě je obvykle 20, maximálně jich může být 22.

Děti s OMJ a český jazyk

Výuka českého jazyka

Jazyková příprava

- ❏ Od 1.9.2021 mají děti-cizinci v povinném předškolním vzdělávání bez ohledu na délku jejich pobytu v ČR nárok na jazykovou přípravu.
- ❏ Tato jazyková podpora se netýká dětí, které mají české nebo dvojí občanství, neboť takové dítě je považováno za občana ČR bez ohledu na jeho rodný jazyk.
- ❏ Jazyková podpora se nevztahuje také na děti-cizince předškolního věku, které neplní povinnou předškolní docházku (3-5 let).

Skupina pro jazykovou přípravu

- V případě školy je vhodné zřídit skupinu pro jazykovou přípravu, neboť ve škole se vzdělávají 4 a více dětí s OMJ.
- Do této skupiny může být zařazeno maximálně 8 dětí, v případě většího počtu dětí je doporučeno zřídit další skupinu.
- V případě menšího počtu dětí než 8, může ředitel zařadit do skupiny pro jazykovou přípravu i jiné děti, než jsou cizinci v povinném předškolním vzdělávání, pokud to není na újmu kvality jazykové přípravy.
- Jazyková příprava by měla probíhat jednu hodinu týdně a jejím cílem je zajištění plynulého přechodu dětí-cizinců na ZŠ.
- Pro děti-cizince v předškolním vzdělávání je jazyková příprava bezplatná.
- Pokud by počet dětí-cizinců v povinném předškolním vzdělávání klesl pod 3, skupina pro jazykovou podporu dětí se zřídit nemusí, ale dětem by měla být poskytována individuální jazyková podpora v rámci vzdělávacích činností.

Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro povinné předškolní vzdělávání

- 📖 Kurikulum češtiny jako druhého jazyka pro povinné předškolní vzdělávání je podpůrný materiál NPI určený pedagogům.
- 📖 Obsahuje deset témat pro jazykovou přípravu v mateřské škole, která se zaměřují zejména na rozvoj komunikačních schopností, tj. mluvení, poslechu a sociokulturních kompetencí.
- 📖 Tento materiál obsahuje následující témata:
 - seznamování
 - třída
 - mateřská škola
 - rodina
 - co rád/a dělám
 - čas
 - stravování
 - lidské tělo a oblečení
 - místo, kde žiju
 - příroda

Pedagogická a jazyková diagnostika

- co nejdříve po nástupu dítěte do MŠ je vhodné vytvořit tzv. pedagogickou diagnostiku.
- Zároveň s pedagogickou diagnostikou je u dětí s OMJ třeba diagnostikovat úroveň jazykových schopností v českém jazyce. Tato diagnostika probíhá formou rozhovoru s dítětem.
- Pedagog zjišťuje u předškolního dítěte s OMJ pasivní i aktivní slovní zásobu, úroveň porozumění, správnost gramatických jevů, výslovnost. Podle výsledků této diagnostiky navrhuje opatření:
 - navrhne zákonným zástupcům dítěte návštěvu PPP pro nastavení podpůrných opatření
 - doporučí návštěvu logopeda, SPC
 - přizpůsobuje vzdělávací aktivity a činnosti potřebám dítěte s OMJ
 - pracuje s dítětem individuálně na rozvoji jazykových dovedností
 - zařadí dítě do kurzu ČDJ

Doporučení při práci s dětmi s OMJ

Doporučení pro práci s dětmi s OMJ v MŠ v bodech

Obecná doporučení

- komunikace prostřednictvím loutky/maňáska, který se češtinu učí s dětmi
- používat obrazový materiál, např. grafické zpracování dne ve školce
- názornost a smyslovost
- věnovat pozornost všem čtyřem rovinám jazyka a nesoustředit se jen například na slovní zásobu, dítě potřebuje i gramatiku, výslovnost či pragmatickou rovinu jazyka
- časté zařazování her
- střídání aktivit
- skupinové aktivity
- využívání komunikačních karet
- časté opakování již probraného
- individuální přístup a podpora dítěte dle jeho potřeby
- přátelský a pozitivní vztah ke každému dítěti ve skupině - co nejčastěji chválit

Doporučení pro práci s dětmi s OMJ v MŠ v bodech

Komunikace s dítětem cizincem I.

- Ideální je znalost rodného jazyka dítěte – nereálné (je vhodné ale umět několik slov pro základní potřeby a žádosti v mateřském jazyce dítěte)
- používat obrázkové kartičky (např. ty s denním režimem, které se využívají při práci s autistickými dětmi)
- mluvit pomalu, jasně a konkrétně
- zjednodušovat, ale ne příliš – např. nemluvit jen v infinitivech
- nezahlcovat novými slovy (na začátku při komunikaci s dítětem používat stejnou slovní zásobu, kterou děti již znají a tu postupně rozšiřovat)
- neverbální komunikace (používání gest, mimiky a předvádění)

Doporučení pro práci s dětmi s OMJ v MŠ v bodech

Komunikace s dítětem cizincem II.

- časté opakování nových slov
- pokud dítě nerozumí, zkusit přeformulovat sdělení
- nepoužívat zdobnělidy
- kontrolovat, jestli dítě skutečně rozumí
- pro děti cizinců je mnohem důležitější pasivní slovní zásoba než aktivní
- ! děti cizinci - stejně schopné jako jejich vrstevníci, potřeba podnětných materiálů!
- pespektovat Silent period - „tiché období“
 - je způsobeno syndromem vykořenění spolu s kulturním šokem
 - ! „tiché období“ je přirozené (trvá i několik měsíců) – děti rozumí, jen nemluví!

Doporučení pro komunikaci s rodiči dítěte s OMJ

- přeložit do rodného jazyka rodičů dítěte základní a provozní informace školky
- pokud tuto možnost nemáte, informujte rodiče vždy písemně (v případě, že budete tyto informace sami psát, používejte vždy tiskací písmo)
- zorganizovat speciální setkání s rodiči cizinci, pokud nemluví česky, je vhodný tlumočník
- kontakt na prostředníka, pokud je jazyková bariéra
- efektivní komunikaci s rodiči - tlumočník (prostředník) nebo přes internet / SMS
- partnerství i s rodiči cizinci, buďte s nimi v kontaktu, informujte je o rozvoji jejich dětí (deníky, obrázky,...).
- přátelský vztah s rodiči z minoritních skupin, založený na důvěře a respektu – vzájemné obohacení
- pokud je to možné, dovolte rodičům návštěvu školky, aby viděli, jak to v české MŠ vypadá (chod MŠ v zemi původu cizince může být velmi odlišný)

Doporučení na učební materiály pro žáky s OMJ

Doporučení na učební materiály pro žáky s OMJ I.

Dítě-cizinec v mateřské škole (Jana Rohová)

- metodika s pracovními listy českého jazyka pro dítě s OMJ je určena učitelům MŠ, i rodičům žáků
- aktivity a činnosti vhodné pro děti s nulovou znalostí češtiny

Domino I. a II. díl (Svatava Škodová)

- metodika, učebnice, pracovní sešit, CD s poslechovými cvičeními
- přestože je Domino primárně určeno pro mladší školní věk, řadu cvičení a aktivit lze využít i ve výuce předškoláků

Doporučení na učební materiály pro žáky s OMJ II.

Hrajeme si s říkankami (Linda Doleží)

- metodická příručka s materiálem k jazykové podpoře
- <https://inkluzivniskola.cz/hrajeme-si-s-rikankami>

Jazykové hry pro malé školáky 1.,2.díl (Markéta Lisá, Svatava Škodová)

- fonetické a lexikální a gramatické hry zaměřené na mladší školní věk

KIKUS

- německá metoda výuky jazyků
- obsahuje metodiku, obrázkové karty, pracovní listy
- určeno pro nečtenáře
- <https://inkluzivniskola.cz/kikus>

Doporučení na učební materiály pro žáky s OMJ III.

Můj první slovník českého jazyka (Fraus)

- CD-ROM v příloze
- pro 1.-3. ročník ZŠ
- vhodné i pro předškoláky

Nápadníček aktivit pro MŠ (editorka Tereza Linhartová)

- aktivity k zapojení celého třídního kolektivu
- nápadité, ale nepřehledné
- <https://meta-ops.eu/publikace/napadnicek-aktivit-pro-ms/>

Nečtu, nepíšu, učím se česky (Petra Lacinová)

- 10 témat
- ke každému tématu - pohybové a výtvarné aktivity
- na konci stručná metodika
- <https://inkluzivniskola.cz/pracovni-sesit-nectu-nepisu-ucim-se-cesky>

Doporučení na učební materiály pro žáky s OMJ IV.

1,2,3,4,5 s Fidem umím česky hned (Černá, Kortusová)

- metodická příručka pro výuku ČDJ
- 12 témat
- zásobník říkanek a písniček
- využitelné i pro práci s celým třídním kolektivem
- <https://inkluzivniskola.cz/1-2-3-4-5-s-fidem-umim-cesky-hned>

Můj první pracovní sešit z ČJ (Flanderková)

- dvě části – 1. – písanka + základy gramatiky, 2. – témata (zpracováno pomocí obrázků)
- není primárně určeno předškolákům, ale lze pro ně použít obrázky z druhé části

Včelka

- online procvičování
- slovní, zásoba, výslovnost, poslech
- <https://www.vcelka.cz/cestina-pro-cizince>

Doporučení na učební materiály pro žáky s OMJ V.

 Hrou k jazykovým dovednostem dětí předškolního věku (Hannová, Slavíková, NPI 2021)

- teoretická část
- seznam jednotlivých her a jejich popis
- <https://cizinci.npi.cz/materialy-ms-1-a-2-rocnik-zs-do-2-a2/>

 Audioslovník

- 6 témat (slovíčka+fráze)
- mongolská/anglická/ruská/ukrajinská/vietnamská verze
- <http://audio.fpoint.cz/index.php?s=mongolsky#>

Odkazy na další služby a podporu pro pedagogy pracující s dětmi s OMJ

Tlumočení a překladatelské služby

- Školky i školy mohou využívat tlumočnických a překladatelských služeb zdarma. Tlumočnick disponuje odbornou slovní zásobou a podává rodičům nezkreslené informace na rozdíl od amatérských překladatelů nebo zprostředkovatelů, které si někdy rodiče přivedou sami.
- Překladaatele a tlumočníky můžete využít k překladu osobních dotazníků, formulářů, informací o organizace školního roku, důležitých pokynů atd. nebo i k osobnímu jednání s rodiči dítěte s OMJ.
- Bezplatné tlumočníky a překladaatele nabízí například:
 - <https://cizinci.npi.cz/tlumoceni-a-preklady/>
 - <https://icpraha.com/tlumoceni-a-doprovody/>
 - Mimo Prahu nabízejí tlumočnické služby Centra na podporu integrace cizinců:
 - <https://www.integracnicentra.cz/>
 - Tlumočení po telefonu (do mongolštiny, vietnamštiny a ukrajinštiny) nabízí Charita:
 - <https://www.charita.cz/jak-pomahame/doma/integrace-cizincu/infolinky-pro-cizince/>

Odkazy na další zdroje metodické podpory pro pedagogy

Webové stránky:

- <https://cizinci.npi.cz/>
- <https://www.cicops.cz/cz/dalsi-vzdelavani>
- <https://inkluzivniskola.cz/>

Příručky:

- Gjurová, N.: *Čeština jako cizí jazyk pro začínající školáky: metodika pro učitele*. Portál 2011.
- Doleží, L. a kol.: *Začínáme učit češtinu pro děti-cizince (předškolní věk)*. AUČCJ 2014.
- <http://www.auccj.cz/metodicke-materialy/zaciname-ucit-cestinu-pro-deti-cizince-%E2%80%93-predskolni-vek-a307>
- Linhartová, T., Stralczyńska, B.: *Dítě s odlišným mateřským jazykem v mateřských školách. Meta, o,ps. 2015.*
- https://cloud.inkluzivniskola.cz/sites/default/files/uploaded/deti_s_omj_v_ms_metodika.pdf
- https://www.praha12.cz/assets/File.ashx?id_org=80112&id_dokumenty=81400